

Synopsis

Undervisningsdesign ved Lise Wich og Helene Thomsen (Marselisborg Gymnasium)

Udfordring :

At arbejde innovativt i humanistiske fag STX

Baggrund for udfordring:

Behovet for at skabe innovative undervisningsdesign i STX-hum bunder i de kommende krav om, at innovation kommer til at indgå i alle fag, men at vi endnu ikke er udstyret med bekendtgørelser, læreplaner eller vejledninger i dette.

Dertil kommer, at STX primært har arbejdet innovativt i AT-sammenhæng. Udfordringen for STX-lærere består således også i at få adskilt innovation fra AT-sammenhæng, hvor et *problem* skal løses, og sat det i en enkelt-faglig sammenhæng, hvor *værdi for andre* er i fokus. Vores entreprenørielle udfordring ligger i at facilitere et paradigmeskifte fra én måde at betragte innovation på til en anden.

Første stadie af vores udfordring bestod i, at vi (LW/HG) i løbet af kurset selv skulle opnå forståelse for, hvordan det kan lade sig gøre at arbejde oprigtigt innovativt i humanistiske fag, også uden at vores fag bliver redskabsfag for andre mere iboende innovative fag, hvilket ofte var tilfældet i AT. Med afsæt i vores ny-tilegnede kompetencer har vi udviklet vores undervisningsdesign, som består af to led:

- innovativ undervisningsdesign møntet på elever
- facilitere innovativ undervisning for vores hum-kolleger inden for fagenes kernestofområder

Undervisningsdesign A & B:

A: Til eleverne...

I forbindelse med udarbejdelse af et innovativt undervisningsforløb til vores klasser, foretog vi to etnografiske undersøgelser af eleverne for at kortlægge elevernes forhåndskendskab til innovation og forventninger til forløbet (se bilag 1 & 2).

Den første etnografiske undersøgelse blev gennemført inden forløbet gik i gang og den anden blev gennemført efter. På denne måde kunne vi holde elevernes forventninger op imod de erfaringer, som eleverne høstede i løbet af den innovative undervisning.

Vores etnografiske undersøgelse af vores målgruppe (to 2.g. klasser STX) viste, at elevernes forventning om, at de nye innovative lærer- og elevroller ville være udbytterige, blev indfriet, men undersøgelsen viste også, at eleverne følte, at det faglige udbytte ikke var specielt højt.

Selve undervisningsdesignet: 2 engelskhold på henholdsvis A- og B-niveau blev blandet på tværs af klasserne og stillet overfor den udfordring at remediere, ny-tænke og formidle en kampagne omkring dødsstraf i USA. Der var særlig fokus på elevernes kreativitet og omverdensforståelse. Disse dimensioner blev tydeliggjort vha. en række øvelser, herunder basale associationsøvelser. Eleverne havde derudover fået en solid basis i faktuel viden om emnet via en dokumentar og flere artikler om emnet.

Vores etnografiske undersøgelse viste, som tidligere nævnt, at en del af eleverne oplevede, at det faglige udbytte ikke var specielt stort. Gennem intern evaluering, videre uddannelse på E3U seminarer og sparring med clusterledere har vi videreudviklet vores undervisningsdesign for at kompensere for de mangler, som vores første forløb bar præg af. Vi kan se, at vi, som undervisere, har flyttet os meget i forhold til vores oprindelige udfordring¹, idet vi har opnået kompetencer, som gør os i stand til at undervise innovativt. Denne merviden har gjort, at vi har været i stand til at forholde os meget konkret til den kritik, som blev fremsat i de etnografiske undersøgelser. Nedenstående afsnit er vores forslag til videreudvikling af vores undervisningsforløb.

Et af de steder det er vigtigt at sætte ind er i at opøve elevernes innovative kompetencer vha metoder og teorier. Måske var vores innovative undervisningsforløb ikke tilstrækkeligt 'knastørt'², hvilket vil sige, at eleverne måske ikke var blevet udstyret med tilstrækkelige innovative kompetencer og specielt rammer til at kunne arbejde tilpas fokuseret. Eleverne lod ikke til at have fået tilstrækkeligt præcise instrukser i forhold til at kunne definere det problem, som de satte sig for at løse, inden de gik i gang med problemløsningen.

Uden skarpt defineret problem, ingen skarp problemløsning.

Nogle af grupperne formåede at bruge den udløste frustration konstruktivt, og disse grupper satte selv nogle rammer, som de arbejdede konstruktivt inden for, men i andre grupper udløste det et destruktivt niveau af frustration, som de ikke havde redskaberne til selv at komme videre fra.

Et af de principper som vi søger at implementere er, at kreativitet opstår ved 'remote associations', hvilket vil sige, at vi er nødt til at hjælpe eleverne med at skabe nye associationsrækker. Dette indebærer bl.a. tålmodighed til at lade eleverne danne sig de

¹ Den oprindelige udfordring var også "At arbejde innovativt i humanistiske fag stx", men med uklarhed om det endelige sigte: at kunne skitsere undervisningsplaner for både elever og lærere.

² Udtrykket 'knastør' stammer fra oplæg af Jacob Lennheden fra CINC og det dækker over innovation i en klart beskrevet ramme med et klart defineret problem

virkeligt kreative og innovative løsninger, som jf. neurovidenskaben først opstår efter relativt lang betænkningstid. Det kreative læringsmiljø kan fremmes ved hjælp af stimulus-øvelser som f.eks. negativ brainstorming, 'hvad er den værste løsning på problemet' og divergent/konvergent tænkning. På den måde søger vi at ændre elevernes innovative mind-set. Et andet aspekt, som skal tydeliggøres i vores uv-design er oparbejdelse af en bevidsthed hos eleverne om processens forskellige taksonomiske niveauer. Vi er begge i vores undervisning i gang med at teste disse øvelsers relevans i forbindelse med skabelsen af innovative kompetencer³ hos eleverne.

Vores udfordring har derfor fået tilføjet dette fokusområde: at højne det faglige udbytte ved i højere grad at rammesætte kompetencer, de skal bruge i innovativt arbejde.

B: Til humanoira-lærerne...

I løbet af E3U-forløbet, specifikt efter 2. seminar, udarbejdede vi i samråd med skolens pædagogiske leder en plan for, hvorledes vi kunne inddrage vores kolleger i udviklingen af innovationsbaseret uv. i hum. Ligesom os, så skal de øvrige hum.lærere også udrustes med kompetencer til at undervise innovativt.

Den røde tråd i dette kommende forløb er gradvist at indlemme kolleger fra de humanistiske fag, og for hvert stadie udbrede det til flere. Målet er at kunne tilbyde værktøjer, arbejdsmetoder, eksempler på afprøvede forløb, der alt sammen fungerer som et solidt fundament for at kunne "kaste sig" ud i at arbejde innovativt. Vores målgruppe vil løbende blive inddraget i tilpasningen af redskaber til innovativ undervisning, hvilket skal ske på baggrund af tilbagemeldinger og evalueringer af afprøvede innovationsforløb. Vores første kollegiale målgruppe består af 6 hum kolleger, som repræsenterer et bredt udvalg af hum-fag i STX.

Undervisningsdesignet er planlagt til at forløbe således:

- Etnografisk studie af en udvalgt gruppe på 6 "Innovationsambassadører"⁴
- Oplæg til ambassadører omkring vores erfaringer (på baggrund af synopsis), samt diskussion i plenum omkring innovation (Nov)
- ambassadører afprøver forskellige metoder og tilgange til innovation i egne klasser (jan-marts)
- opsamlende modul med ambassadører (marts - april)
- udarbejde innovationskatalog - med fagspecifikke kapitler (slut april)

³ Vi anvender den definition af kompetencer, som blev beskrevet af Institut For Naturfagenes Didaktik (Kbh Uni) i undersøgelsen 'Innovationskompetence i *Gymnasiet tænkt forfra*' (aug. 2013): kreative, samarbejds-, navigations-, handle- og formidlingskompetencer.

⁴ Gruppen kaldes ambassadører fordi de skal ud i deres respektive faggrupper og være repræsentanter for innovation i undervisningen. Studiet er gennemført og resultatet bliver behandlet s 3-4 i synopsen).

- 2 sammenlagte moduler med alle hum.lærere, hvor de bl.a. introduceres for innovationskataloget (maj)

Det etnografiske studie af vores kolleger viste en række tendenser: de fleste har stiftet bekendtskab med innovation ved at have afprøvet mere end 1 forløb, men at de fleste havde gjort sig erfaringerne i AT-sammenhænge (se bilag 3). Innovation i AT har haft det klare mål *at løse et problem*, hvilket så igen præger lærernes opfattelse af hvordan innovation bør udøves. Der er en tendens til, at de, der har afprøvet enkelt-faglige innovationsforløb, har en mere klar definition af/forståelse for hvorledes innovation kan optræde i humaniora. Der er også en tendens til en vis modvilje mod at kaste sig ud i innovation som undervisningsform, idet det bliver betragtet som "viel Geschrei" uden stort udbytte. Ud af de 6 ambassadører er der således kun 1, der anser 'innovation som givende i forhold til elevernes faglige udbytte'. Den samme tendens findes i svarene til spørgsmål om 'anvendeligheden af innovation i forhold til indlæring af kernestof', hvor 5 af ambassadørerne giver det karakteren 'middel', 'I acceptabel grad' eller 'i mindre grad'.

Vores kolleger skal kunne sammensætte undervisningssituationer, hvor rammerne og metoder kommer til at være markant anderledes end de undervisningssituationer, vi normalt kender og fælles for de 6 lærere, uafhængigt af erfaringer, er, at de ikke har arbejdet efter specifikke metoder eller teorier. Netop på dette punkt vil den viden, vi har tilegnet os i løbet af E3U-kurset, komme os og kolleger til gode, da vi efterhånden føler, at vi kan tilbyde både en række brugbare øvelser og arbejdsmetoder, men også give indsigt i de dimensioner eleverne skal sættes til at agere i og hvorledes man kan vurdere om eleverne bevæger sig op på et tilstrækkelig højt taksonomisk niveau.

Specielt vurdering af det endelige produkt har været et spørgsmål, der ofte stilles i relation til innovation, og som vi håber også at kunne imødekomme med vejledning. Da vi på 3. seminar arbejdede med at koble de fire entreprenørielle dimensioner til taksonomiske niveauer, synes det lettere at opstille målbare kriterier for elevernes arbejde. Det vil igen føre til fastere rammesætning for den innovative undervisning, og forhåbentlig synliggøre kvaliteten af elevernes proces og produkt.

Endeligt er det et essentielt punkt i vores plan for udbredelsen af innovativ undervisning, at der kommer et krav fra ledelsen om, at alle lærere er forpligtede på "handling" idet, at de ved lærermøder i starten af året melder ind omkring planer for, hvordan de vil udføre den innovative undervisning. Tilsvarende findes allerede for tværfaglige forløb, og hvis innovation præsenteres på lige fod med andre obligatoriske elementer i undervisningen, så tillægges innovation en signalværdi om, at man fra ledelsens side forventer implementering af innovation i undervisningen.

Konklusion og opsummerende selvrefleksion

Da vi påbegyndte arbejdet med innovativ undervisning i vores fag var vi på mange måder på bar bund. Vha. de redskaber, som vi blev undervist i på seminarerne,

herunder Saravathys ressourcevifte, fik vi dog kortlagt, hvilke personlige færdigheder og kompetencer vi besad, og særligt hvilke vi *ikke* besad. Det gik op for os, at vores udfordring bestod af tre af hinanden afhængige målgrupper (os selv, eleverne og kollegerne). I udarbejdelsen af vores undervisningsdesign var det afgørende, at alle tre målgrupper fik ejerskab og forståelse for dét at arbejde innovativt inden for hum-fagenes rammer. Det gik dog også op for os, at de tre målgrupper fungerede som en slags indbyrdes stepping stones: Det var først, da vi selv fik en erkendelse af, at kreative kompetencer kan bruges til at afkode og forholde sig til faglige problemstillinger i en given opgave, at vi kunne forholde os til næste målgruppe (eleverne), og det var først, da vi havde afprøvet og evalueret første rammesatte innovationsforløb, at vi kunne begynde at udarbejde plan for inkludering af kolleger.

En relativt stor del af processen ligger foran os, og vi har en forventning om, at vores entreprenørielle kompetencer stadig er under udvikling. Men vi har på nuværende tidspunkt et solidt fundament i form af forståelse for hvad reel innovation i humaniora er og hvilke metoder vi kan tage i brug for at sætte rammer for innovative processer. Fokus for det fremtidige arbejde er at vi, i samspil med vores "ambassadører", samler erfaringer, der eksemplificerer de entreprenørielle dimensioner samt taksonomiske niveauer. Denne yderligere præcisering og rammesætning vil så fungere som en platform for alle vores humaniora kolleger, og gøre dem i stand til at arbejde innovativt i undervisningen i næste skoleår.

Vi er nået langt i processen, men på alle tre planer kan og skal der videreudvikles, nytænkes, videndeles og evalueres. Vi skal have flere 'birds in hand'.